

Подільський край

ПАМ'ЯТНИК ГОГОЛЮ в Могилеві-Подільському

У Могилеві-Подільському стоїть пам'ятник Гоголю.

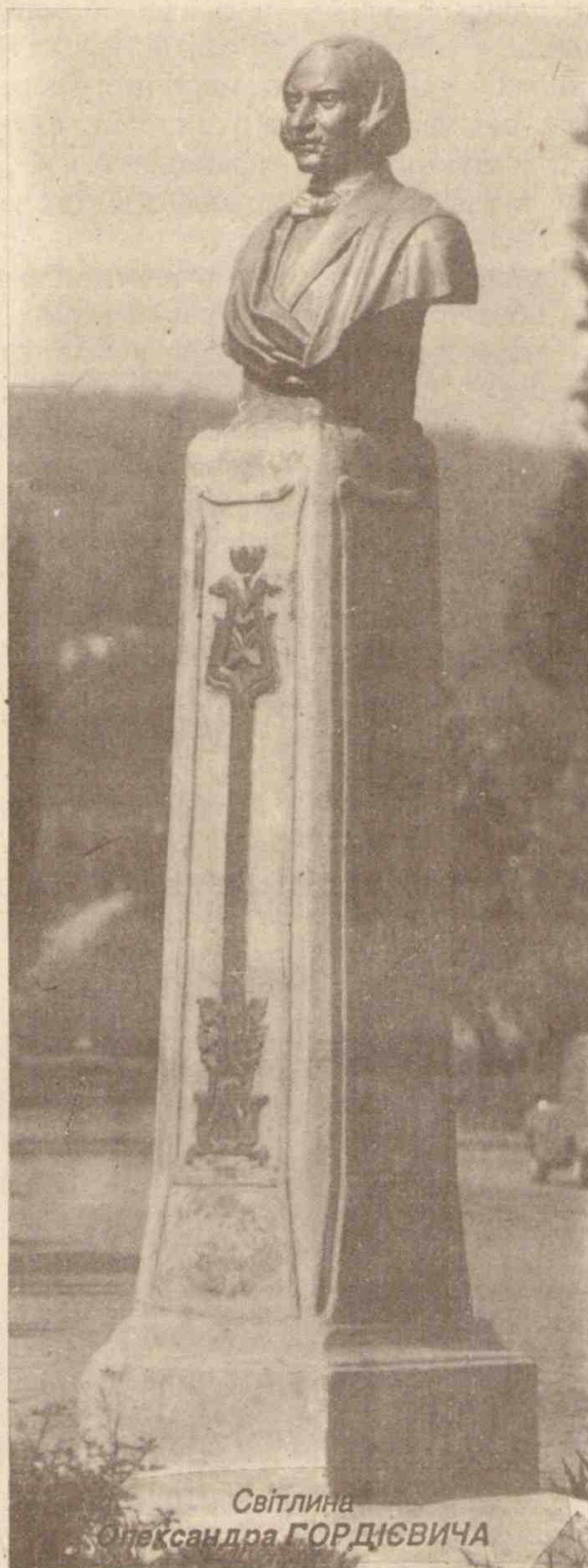
На постаменті його викарбувано слова: „Н.В.Гоголю. От граждан города. 1872 год”. Це один з перших пам'ятників великому письменникові в Україні й Росії.

Хто ж його відкрив тут, як це відбувалося? Історію цього пам'ятника любив розповідати літературознавець академік Микола Гудзій, який народився в Могилеві-Подільському.

А сам він її чув у сімейному колі ще до революції. Це був родинний переказ.

Десь у сімдесятих роках минулого століття в Могилеві-Подільському був аматорський театр.

Щоб ушанувати двадцятиріччя від дня смерті Гоголя, місцеві актори вирішили поставити „Ревізора”, але . . . в могилівському варіанті. Бо і в їхньому місті побував „Хлестаков”. Якийсь одеський пройдисвіт, „купець” Гальперін перед цим зумів обдурити майже половину могилівських купців і чиновників,

Світлина
Олександра ГОРДІЄВИЧА

прикинувшись інспектором зі столиці. Отож кожному персонажеві гоголівської комедії було знайдено відповідну особу в чиновницькому й поміщицькому світі повітового міста. На сцені відтворили навіть покої міського голови, дістали одяг, що його носили в Могилеві урядовці, поліцейські та різне панство.

Настав день вистави. Розпочалася перша дія. Несподівано глядачі побачили на сцені свого голову Хаджі, міського суддю Силича, поміщиків Красовського та Пеньковського, інших знайомих. Образ місцевого поштмейстера вдало відтворив Каленик Гудзій, батько майбутнього академіка.

Під час гри актори навмисно „забували” імена гоголівських персонажів, а називали їх справжніми іменами місцевих можновладців.

У залі вибухав сміх упереміш із гнівними вигуками. Дехто з тих, хто впізнав себе на сцені, кинувся геть.

Проте голова, що сидів з усією родиною в першому ряді, дивився мовчки. Дивився, терпів і . . . не витерпів. Коли в якомусь місці актор особливо вдало й дотепно перекривив Хаджі, той схопився з місця, стрибнув на сцену й що є сили вліпив запотилничника своєму двійникові. Актор не розгубився – і Хаджі тут-таки дістав здачі.

На сцену вискочили й інші „герої” комедії. Діялось щось неймовірне. Гвалт, регіт, колотнеча. Одні гукали: „Закрити кумедію!”. Інші, і таких було багато більше, кричали: „Далі!”. Зчинилася справжня бійка, під час якої й зуби сіялись, і пики малювалися синьцями. Каленикові Гудзію хтось надкусив вухо. Навіть могилівські держиморди не скоро вгамували розшаленілий натовп.

Після тривалого антракту, коли залу покинули всі висміяні чиновники, вистава йшла далі. Наприкінці виконавцям влаштували бурхливу овацію, і тоді хтось із глядачів вибіг на сцену й запропонував:

– Зберімо гроші на пам'ятник Миколі Васильовичу Гоголю в нашому місті!

По рядах пішов капелюх. У нього посипалися паперові гроші й золоті монети . . .

Постамент з'явився швидко. Його витесали з найкращого білого „жорнового” каменю грушанські (з цього ж таки повіту) каменотеси. А погруддя письменника замовили аж у Києві. На жаль, справа затяглася, минули роки, та все-таки ж настав час і бронзового автора „Ревізора” було встановлено на постаменті на перехресті Вірменської вулиці та Олександрівського проспекту.

Був це 1897 рік. Микола Гоголь постав у місті, в якому рівно 240 років тому його предок, полковник Остап Гоголь очолив Придністровський козацький полк. Звідси пішло коріння Гоголів. То, може, час подумати могилівцям про ще один пам'ятник Гоголю, тепер уже Остапові, полковнику, наказному гетьманові, сподвижникові Богдана Хмельницького, народному героєві?

Анатолій ПОДОЛИННИЙ,
голова бюро секції пам'яток літератури,
етнографії і фольклору правління
Вінницької обласної організації УТОПІК

ДАВНЯ СЕГЛАНИНА

Вигляд одного із сіл Харківської губернії.
Початок ХХ ст.